

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ. 410.11.7.2023

Pani
Agnieszka Kruba-Nieckarz
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Jarosławiu
ul. Słowackiego 34
37-500 Jarosław

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/003 Działania wybranych organów administracji publicznej na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Agnieszka Kruba-Nieckarz, Dyrektor, od 16 lutego 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja działań w celu udzielenia pomocy obywatelom Ukrainy oraz ich efekty.
Okres objęty kontrolą	Od 24 lutego 2022 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce ¹ , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeśli miały wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/137/2023 z 12 czerwca 2023 r. (akta kontroli str. 1)

---

¹ 1 września 2023 r.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu⁴ prawidłowo wykonywał zadania dotyczące wypłaty świadczenia pieniężnego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy i wypłaty świadczenia pieniężnego 300 zł przysługującego obywatelom Ukrainy.

Na podstawie analizy losowo wybranych spraw ustalono, że wypłaty środków z tytułu świadczenia pieniężnego za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy oraz jednorazowego świadczenia pieniężnego 300 zł przysługującego obywatelom Ukrainy dokonywano w oparciu o kompletnie wypełnione wnioski. Ich weryfikacji dokonywano wieloetapowo w oparciu o dane zawarte w systemach: *Sygnity*, *Źródło*⁵, *PESEL*, *CBB*⁶, rejestr Straży Granicznej. Przyznanie i wypłatę świadczenia pieniężnego za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy uzależniano od weryfikacji warunków zakwaterowania i wyżywienia, którą przeprowadzali pracownicy MOPS.

Wnioski o wypłatę świadczeń były w miarę możliwości na bieżąco rozpatrywane, należne świadczenia wypłacano na wskazane przez wnioskodawców rachunki bankowe. Wypłacone świadczenia zostały ujęte w księgach rachunkowych zgodnie z ich treścią ekonomiczną i we właściwych paragrafach.

W przypadkach odmowy wypłaty świadczenia pieniężnego za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy wnioskodawcom przekazywano uzasadnienie tej odmowy, zaś w odniesieniu do świadczenia pieniężnego 300 zł przysługującego obywatelom Ukrainy wydawano decyzje administracyjne zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁷.

W przypadku wniosków o wydłużenie wypłaty świadczenia za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia na okres ponad 120 dni w MOPS weryfikowano przesłanki do przedłużenia wypłaty tego świadczenia.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły przekroczenia miesięcznego okresu czasu na rozpatrzenie wniosku za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy. Spośród 40 losowo wybranych spraw procedowanych w MOPS w okresie kwiecień 2022 r. – kwiecień 2023 r. ustalono, że w 17 przypadkach (tj. 42,5 % analizowanych spraw) wnioski zostały rozpatrzone przez MOPS w okresie przekraczającym miesiąc, czas ten wynosił od 35 dni do 70 dni.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej MOPS.

⁵ *Źródło* – program do edycji oraz przetwarzania danych gromadzonych w Systemie Rejestrów Państwowych, <https://plid.obywatel.gov.pl/zrodlo-urzednik>.

⁶ CBB – część Centralnego Systemu Informatycznego Zabezpieczenia Społecznego (CSIZS), który jest platformą komunikacyjną w obszarze zabezpieczenia społecznego i rodziny.

⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 775 ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Realizacja działań w celu udzielenia pomocy obywatelom Ukrainy oraz ich efekty.

Opis stanu faktycznego

Burmistrz Miasta Jarosławia udzielił pełnomocnictwa⁸ Dyrektorowi MOPS do wykonywania zadań w zakresie wypłaty świadczenia pieniężnego przysługującego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy. Zastępca Dyrektora MOPS i osoby zatrudnione na stanowisku kierownika działu pomocy środowiskowej zostały upoważnione przez Burmistrza Miasta Jarosławia do prowadzenia postępowań w sprawach jednorazowego świadczenia pieniężnego, a także do wydawania w tych sprawach decyzji.

W realizowanie działań pomocowych na rzecz obywateli Ukrainy zaangażowanych zostało 28 pracowników.

Wysokość środków na wypłaty świadczeń szacowano na podstawie prognoz o ilości osób wkraczających na teren Polski, w tym Podkarpacia, mogących wnioskować o przyznanie pomocy, a następnie w oparciu o składane wnioski.

(akta kontroli str. 3-9, 14-21, 39-49, 156-159)

I. Wypłata świadczenia pieniężnego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy.

Według stanu na 31 grudnia 2022 r. i 30 kwietnia 2023 r. realizacja ww. zadania kształtowała się odpowiednio:

- łączna kwota wypłaconych w Gminie Miejskiej Jarosław⁹ świadczeń wynosiła: 3 905 221,01 zł i 771 904,00 zł, w tym koszty obsługi wymienionego zadania w 2022 r. wyniosły 24 638,99 zł. Na 30 kwietnia 2023 r. koszty obsługi zadania wynosiły 4 224,00 zł – zostały naliczone, ale zostaną poniesione w grudniu 2023 r. m.in. na nagrody dla pracowników obsługujących zadanie.

- łączna liczba złożonych wniosków o wypłatę ww. świadczenia wynosiła: 819 i 945;

- łączna liczba obywateli Ukrainy objętych pozytywnie rozpatrzonymi wnioskami o wypłatę świadczenia wynosiła: 3731 i 4417.

W 2022 r. 170 podmiotów¹⁰ ubiegało się o wypłatę ww. świadczenia, a w 2023 r. (na dzień 30 kwietnia 2023 r.) – 32¹¹. Były to osoby fizyczne, instytucje kościelne i fundacja.

Informacja o możliwości uzyskania świadczenia za zakwaterowanie i wyżywienie obywateli Ukrainy dostępna była na stronie internetowej MOPS¹². Komunikaty zawierały m.in. terminy składania i rozpatrywania wniosków oraz skutek uchybienia terminu do złożenia wniosku tj. pozostawienie go bez rozpatrzenia.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że informacja o tym świadczeniu dostępna była w formie ulotek, na tablicach informacyjnych umiejscowionych w budynkach MOPS, była przekazywana przez pracowników MOPS, pracowników Urzędu Miejskiego w Jarosławiu oraz zatrudnionego tłumacza języka ukraińskiego.

⁸ Pełnomocnictwo nr 29/2022 z 16 marca 2022 r.

⁹ Dalej: Gmina.

¹⁰ W tym 157 osób fizycznych goszczących uchodźców w domach i 13 podmiotów instytucjonalnych: instytucje kościelne (5), przedsiębiorcy, fundacja.

¹¹ W tym 26 osób fizycznych goszczących uchodźców w domach i 6 podmiotów instytucjonalnych: instytucje kościelne (4), fundacja, przedsiębiorca.

¹² <https://jaroslaw.naszops.pl/pomoc-dla-obywateli-ukrainy>.

(akta kontroli str. 10-13, 146-155, 318, 430-437)

Na podstawie analizy 40 losowo wybranych spraw dot. świadczenia pieniężnego za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy z okresu kwiecień 2022 r. – kwiecień 2023¹³ (30 spraw zakończonych przyznaniem świadczenia, dwóch wniosków pozostawionych bez rozpoznania, ośmiu, w których odmówiono ww. świadczenia), ustalono, że:

- nie wprowadzono sformalizowanych zasad weryfikacji wniosków;
- wnioski były kompletne i zgodne ze wzorem stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 kwietnia 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wzoru wniosku o świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przybywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi¹⁴;
- dane wnioskodawców zostały sprawdzone w oparciu o rejestry *Źródło*¹⁵, system *Sygnity*¹⁶, ewidencję Straży Granicznej, co odnotowano na wnioskach wraz z podpisem pracownika, który tego sprawdzenia dokonał;
- rozstrzygnięć dokonywano w formie pisemnej informacji, w której podawano m.in. datę dokonania rozpatrzenia wniosku, dane w zakresie kwoty świadczenia i okresu za jaki zostało ono przyznane;
- w 40 analizowanych sprawach, 23 wnioski (57,5 % ogółu zbadanych spraw) zostały rozpatrzone w terminie miesiąca od ich złożenia w MOPS, pozostałe 17 zostało załatwionych w terminach dłuższych, co stanowiło nieprawidłowość i zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- wypłata świadczenia została dokonana w wysokości wynikającej ze zweryfikowanego wniosku, na konto bankowe wskazane we wniosku;
- wypłata środków została ujęta w księgach zgodnie z treścią ekonomiczną wydatku.

Po zmianie klasyfikacji wydatków (załącznik nr 4 zmiany rozporządzenia w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych¹⁷) tego rodzaju świadczenie zakwalifikowano do paragrafu 328 „Świadczenia związane z udzielaniem pomocy obywatelom Ukrainy”.

W dniu 5 września 2022 r. w związku z wprowadzeniem zmian w budżecie Miasta Jarosławia na rok 2022¹⁸ wydatki związane ze świadczeniem pieniężnym 40 za jedną dobę za jednego Ukraińca - przeniesiono do paragrafu 3280 (w kwocie 2 552 396,00 zł) zachowując tym samym termin wynikający z § 2 przywołanego rozporządzenia¹⁹. Wypłata przez MOPS środków pieniężnych z tego tytułu po dniu 5 września 2022 r. ujmowana była zgodnie z nową klasyfikacją budżetową.

- w analizowanych ośmiu sprawach, w których odmówiono wypłaty świadczenia, wnioskodawcom przekazano uzasadnienie tej odmowy. Przyczyną nieprzyznania świadczenia w pięciu przypadkach było nieposiadanie numeru PESEL przez obywateli Ukrainy, zaś w trzech – przekroczenie okresu pobytu ponad 120 dni od dnia przybycia na terytorium RP, bez wykazania spełnienia przesłanek przedłużenia okresu wypłaty świadczenia;

¹³ Analizą objęto losowo. wybrane sprawy z każdego „drugiego” dnia miesiąca, lub dnia następnego w przypadku dnia wolnego od pracy.

¹⁴ Dz. U. poz. 941.

¹⁵ *Źródło* – program do edycji oraz przetwarzania danych gromadzonych w Systemie Rejestrów Państwowych, <https://plid.obywatel.gov.pl/zrodlo-urzednik>.

¹⁶ Zgodnie z art. 13a ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, minister właściwy do spraw informatyzacji prowadzi w systemie teleinformatycznym bazę danych wniosków.

¹⁷ Dz. U. z 2022 poz. 1571.

¹⁸ Zarządzenie Nr 381/2022 Burmistrza Miasta Jarosławia z dnia 5 września 2022 r. (znak: OA-0050.381/2022).

¹⁹ W terminie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia rozporządzenia, tj. do 27 października 2022 r.

- w przypadku wydłużenia wypłaty świadczenia za okres ponad 120 dni²⁰, we wniosku w polu - *uzasadnienie przedłużenia wypłaty świadczenia powyżej 120 dni* – wpisywano informacje stosowne do sytuacji wnioskodawcy, uzasadniające przedłużenie wypłaty świadczenia. Na wniosku wpisywano uprawnienie wnioskodawcy do przedłużenia wypłaty świadczenia. We wszystkich spełniona była jedna z przesłanek określonych w § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 maja 2022 r. w sprawie maksymalnej wysokości świadczenia pieniężnego przysługującego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i żywienia obywatelom Ukrainy oraz warunków przyznawania tego świadczenia i przedłużania jego wypłaty²¹.

Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora MOPS w przypadku wydłużenia wypłaty świadczenia za okres ponad 120 dni wnioskodawca dokumentował złożony wniosek poprzez:

- złożenie oświadczenia we wniosku;
- przedłożenia kserokopii posiadania orzeczenia o niepełnosprawności;
- przedłożenia kserokopii książeczki ciąży;
- przedłożenia kserokopii postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna tymczasowego;
- liczba dni od zarejestrowania w MOPS wniosku o przyznanie świadczenia do jego wypłaty na konto wnioskodawcy wynosiła od 25 do 84 dni²².

Na wydłużenie okresu wypłaty świadczenia pieniężnego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i żywienia obywatelom Ukrainy, liczonego od zarejestrowania wniosku w MOPS, miał wpływ fakt wnioskowania do Wojewody Podkarpackiego za pośrednictwem Burmistrza Miasta Jarosławia o podwyższenie kwoty ww. świadczenia z uwagi na pobyt długoterminowy uchodźców powyżej 120 dni. Wnioskodawcy zwracali się o podwyższenie kwoty świadczenia pieniężnego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i żywienia obywatelom Ukrainy z 40 zł na 65 zł czy też 80 zł. W badanej puli 40 spraw, w pięciu przypadkach takie wnioski zostały skierowane do Wojewody Podkarpackiego, który wyraził zgodę na podwyższenie tego świadczenia: W czterech sprawach dofinansowanie zostało podwyższone z 40 zł na 50 zł, w jednym przypadku na 55 zł za osobę, za dzień. Nie obowiązywały regulacje mające wpływ na przyznanie stawki zwiększenia ww. świadczenia. Decyzje w tym zakresie podejmował wyłącznie Wojewoda Podkarpacki.

Z wyjaśnień udzielonych przez Wicedyrektora MOPS wynikało, że o podwyższenie świadczenia ubiegały się wyłącznie instytucje. W 2022 r., na 13 podmiotów instytucjonalnych wnioskujących o ww. świadczenie, podwyższenie kwoty uzyskały trzy podmioty, a w 2023 r. na siedem podmiotów wnioskujących, podwyższenie uzyskały trzy podmioty. Podwyższenie świadczenia pieniężnego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i żywienia obywatelom Ukrainy wynosiło od 45 zł do 55 zł za osobę i za dzień.

Poza tym wnioskowano o przyznanie świadczeń dla więcej niż jednej osoby, co wydłużało proces weryfikacji zasadności wypłaty świadczeń. Wśród analizowanych spraw, jeden z wnioskodawców ubiegał się o wypłatę podwyższonego świadczenia za zapewnienie zakwaterowania i żywienia 35 obywatelom Ukrainy.

Wnioskodawcy, którzy nie spełniali warunków przyznania tego świadczenia tj. nie posiadali numeru PESEL lub rodzaju oraz numeru/serii dokumentu potwierdzającego

---

²⁰ 13 spraw.

²¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 1020, dalej rozporządzenie w sprawie wysokości świadczenia.

²² Wniosek wpłynął do MOPS 2 sierpnia 2022 r., wypłata środków na konto wnioskodawcy 25 października 2022 r. Wnioskodawca wnosił o wypłatę świadczenia na 35 osób oraz podwyższenie jego wysokości.

tożsamość obywatela Ukrainy, czy też nie spełniali przesłanek do przedłużenia świadczenia na okres dłuższy niż 120 dni od daty przybycia na terytorium RP, otrzymywali pismo informujące o jego odmowie. Wnioski o świadczenie pieniężne złożone z uchybieniem terminu pozostawiono bez rozpatrzenia. Pisemna informacja była przekazywana wnioskodawcom.

Weryfikacja złożonych wniosków odbywała się w oparciu o dane zawarte w systemie *Sygnity* i systemie *Źródło* i obejmowała, zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora MOPS, sprawdzenie: statusu UKR²³, daty wjazdu na terytorium RP, czy nie złożono we wcześniejszym terminie innego wniosku, ze wskazaniem innego miejsca pobytu na zakwaterowanie w podanym okresie, przesłanki do wydłużenia czasookresu pobytu obywatela Ukrainy, warunków zakwaterowania i wyżywienia w miejscu pobytu/zamieszkania obywateli Ukrainy. Dokonaną weryfikację odnotowywano na wniosku (odręczny zapis: *zweryfikowano w Sygnity, Źródło*) wraz z podpisem pracownika, bez podania zakresu weryfikacji. Oprócz sprawdzenia danych z wniosków w ww. systemach informatycznych, zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora MOPS, przeprowadzana była kontrola warunków w miejscach zakwaterowania udostępnionych przez wnioskodawców.

Z wyjaśnień Dyrektora MOPS wynikało, że w 2022 r. zweryfikowano 819 wniosków o świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy, zaś w 2023 r. (na 11 sierpnia 2023 r.) – 126.

Z wyjaśnień Dyrektora MOPS wynika, że każdorazowo przeprowadzana była weryfikacja warunków zakwaterowania i wyżywienia w miejscu pobytu/zamieszkania obywateli Ukrainy. Po dokonaniu weryfikacji pozytywnej na wniosku wpisywano zweryfikowano. W przypadku weryfikacji negatywnej spisywano notatkę służbową.

Uprawnienia osób wnioskujących o uzyskanie świadczenia pieniężnego za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przed 27 maja 2022 r. ustalano na podstawie złożonego przez wnioskodawcę we wniosku oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Wnioskodawcy oświadczali że:

- zapewniono zakwaterowanie i wyżywienie osobie wskazanej w „karcie osoby przyjętej do zakwaterowania”, stanowiącej załącznik do wniosku’;
- za osobę przyjętą do zakwaterowania na wskazany okres nie wypłacono już świadczenia;
- za okres, którego dotyczy wnioski, nie otrzymano dodatkowego wynagrodzenia, w tym za wynajem;
- dane podane we wniosku są prawdziwe.

Następnie pracownicy MOPS dokonywali weryfikacji warunków zakwaterowania i wyżywienia w miejscu pobytu/zamieszkania obywateli Ukrainy. Do systemu *Źródło* pracownicy uzyskali dostęp 3 czerwca 2022 r., wnioski do tego systemu były wprowadzane od 6 czerwca 2022 r. Przed uruchomieniem systemu *Źródło*, przyjęto i rozpatrzono pozytywnie 355 spraw i wypłacono z tego tytułu 1 790 950 zł.

W okresie od 3 czerwca 2022 r. do 3 października 2022 r. uprawnienia do pracy w systemie *Źródło* miały trzy osoby. Na dzień 23 sierpnia 2023 r. uprawnienie takie posiadała jedna osoba. System *Sygnity* został udostępniony pracownikom MOPS od kwietnia 2022 r.

Dyrektor MOPS wyjaśniła, że *nie identyfikowano przypadków nienależnego/zawyżonego pobrania świadczenia na zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy.*

---

²³ Zezwolenie na pobyt czasowy obywateli Ukrainy.

NIK stwierdziła, że oprócz składanego oświadczenia wnioskodawcy pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, nie obowiązywały żadne mechanizmy umożliwiające sprawdzenie, czy osoby, na które ubiegano się o świadczenie pieniężne faktycznie w danej lokalizacji we wnioskowanym okresie czasu przebywały. Poza tym wnioskowano o wspomniane świadczenie pieniężne z dołu, tj. po upływie czasu, w jakim osoby przebywały w danej lokalizacji.

(akta kontroli str. 160-221, 223-234, 244-250, 251-318, 430-434)

Przeciwko Gminie wniesiono jeden pozew cywilny w związku z odmową wypłaty świadczenia. Wniosek, którego dotyczył pozew, złożony był bez numeru PESEL obywateli Ukrainy, którym udzielono zakwaterowania i wyżywienia, w okresie od 3 marca 2002 r. do 11 marca 2022 r., co zdaniem MOPS uniemożliwiło przyznanie świadczenia. Osoba, która zapewniła obywatelom Ukrainy zakwaterowanie i wyżywienie otrzymała z MOPS pismo, w którym odmówiono jej świadczenia pieniężnego.

W dniu 23 maja 2023 r. Sąd Rejonowy w Jarosławiu I Wydział Cywilny w wyroku (Sygn. Akt I C 26/23 upr) zasądził od pozwanego tj. Gminy Miejskiej Jarosław – Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jarosławiu, na rzecz wnioskodawcy, kwotę 1080,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 lutego 2023 r. do dnia zapłaty. Poza tym zasądzono od Gminy Miejskiej Jarosław – Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jarosławiu, kwotę 100,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Wyrok ten do dnia zakończenia kontroli nie był prawomocny.

Wicedyrektor MOPS wyjaśniła, że zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw, warunkiem przyznania świadczenia za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelowi Ukrainy nieposiadającemu numeru PESEL za okres przed 30 kwietnia 2022 r. było złożenie w okresie od 1 lipca 2022 do 15 lipca 2022 r. wniosku o przyznanie świadczenia na wzorze określonym rozporządzeniem obowiązującym przed 30 kwietnia 2022 (art. 8 ust. 1 zd.2 ustawy z dnia 8 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw Dz. U. poz. 1383 z późn. zm.). Wnioski składa się na formularzu według wzoru wniosku o świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przybywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi, obowiązującego przed dniem 30 kwietnia 2022 r. Rozporządzenie z kolei właśnie w brzmieniu obowiązującym przed 30 kwietnia 2022 r. wymagało od wnioskodawcy wskazania numeru/serii dokumentu potwierdzającego tożsamość osoby przyjętej do zakwaterowania w przypadku braku nr PESEL. Wnioskodawca w w/w sprawie skierował sprawę o zapłatę w/w świadczenia na drogę postępowania sądowego. Wyrokiem z dnia 23 maja 2023 r. Sąd Rejonowy w Jarosławiu zasądził roszczenie. Od w/w rozstrzygnięcia w dniu 10 sierpnia 2023 r. Gmina Miejska Jarosław złożyła apelację zaskarżając w/w wyrok w całości. Aktualnie Gmina Miejska Jarosław oczekuje na rozstrzygnięcie sądu II instancji.

(akta kontroli str. 88-107, 426-429)

II. Wypłata jednorazowego świadczenia pieniężnego 300 zł przysługującego obywatelom Ukrainy.

Łączna liczba i kwota wypłaconych przez MOPS świadczeń według stanu na 31 grudnia 2022 r. i 30 kwietnia 2023 r. wynosiła odpowiednio: 1195; 365 669,99 zł i 92; 28 152,00 zł., w tym koszty obsługi ww. świadczenia wyniosły odpowiednio: 7 169,99 zł i 407,69 zł.

W dniu 15 marca 2022 r. z Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego przekazany został do ośrodków pomocy społecznej wzór wniosku o wypłatę jednorazowego świadczenia pieniężnego, oświadczenie cudzoziemców, tj. formularz kwalifikujących do przyznania pomocy oraz dane kontaktowe do pracowników Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej celem stosowania. Wytyczne zawarte w wymienionych wzorach dokumentów zapewniały jednakowy sposób rozpatrywania wniosków i analizy sytuacji życiowej cudzoziemców.

Na podstawie szczegółowej analizy 20 spraw²⁴, w tym siedmiu zakończonych odmową wypłaty jednorazowego świadczenia pieniężnego 300 zł, ustalono że:

- wnioski złożone do MOPS były zgodne ze wzorem przekazanym przez Podkarpacki Urząd Wojewódzki;
- wnioski były kompletne;
- na wnioskach odnotowano dokonanie weryfikacji wraz z podpisem pracownika, który jej dokonał, bez podania zarówno zakresu, jak i wyniku sprawdzenia w odniesieniu do wnioskodawców;

Wnioski o wypłatę jednorazowego świadczenia dla obywateli Ukrainy były rejestrowane w czasie ich przyjmowania w dzienniku korespondencyjnym. Następnie wprowadzano je do systemu POMOST Std²⁵ i dane były „zaciągane” do CBB²⁶. Zgodnie z instrukcją obsługi systemu POMOST Std., przed przyznaniem jednorazowego świadczenia w kwocie 300 zł zalecano weryfikację zarejestrowanych osób w CBB i pobranych przez nich świadczeń w innych jednostkach;

- wypłat dokonywano na konta bankowe wskazane we wnioskach, czas jaki upłynął od zarejestrowania wniosku w MOPS do dnia dokonania przelewu na konto bankowe wnioskodawcy w analizowanych sprawach wynosił od 9 dni²⁷ do 104 dni²⁸;
- w 13 analizowanych sprawach²⁹ spośród 23 zakończonych wypłatą świadczenia, czas, w jakim środki finansowe przekazano na konto wnioskodawcy, przekroczył 30 dni od zarejestrowania wniosku w MOPS (56, 5%). W jednej sprawie czas ten wyniósł 10 dni i był najkrótszym w badanej puli spraw;
- wypłata została ujęta w księgach rachunkowych zgodnie z treścią ekonomiczną wydatku;

Po zmianie klasyfikacji wydatków (załącznik nr 4 rozporządzenia zmieniającego w sprawie klasyfikacji budżetowej) tego rodzaju świadczenie zakwalifikowano do paragrafu 329 „Świadczenia społeczne wypłacane obywatelom Ukrainy przebywającym na terytorium RP”.

W dniu 5 września 2022 r. w związku z wprowadzeniem zmian w budżecie na rok 2022 wydatki związane z jednorazowym świadczeniem pieniężnym 300 zł przysługującym obywatelom Ukrainy przeniesiono wydatki do paragrafu 3290 (w kwocie 480 560,00 zł) zachowując tym samym termin wynikający z § 2

²⁴ Losowo wybrane sprawy z poszczególnych miesięcy okresu kwiecień 2022 r. – kwiecień 2023 r. z „piątego” dnia każdego miesiąca. W przypadku dnia wolnego wybierano sprawy z kolejnego dnia roboczego.

²⁵ POMOST Std (Standard) - jest systemem informatycznym przeznaczonym dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i wspomagającym je w realizacji zadań gminy. System POMOST Std. ostrzegał o próbie ponownego przyznania jednorazowego świadczenia osobie, której zostało już przyznane.

²⁶ CBB (Centralna Baza Beneficjentów) to część systemu informatycznego o nazwie Centralny System Informatyczny Zabezpieczenia Społecznego (CSIZS), który powstał w ramach realizacji projektu Emp@tia - Platforma komunikacyjna obszaru zabezpieczenia społecznego. System pozwala na udostępnianie niezbędnych do realizacji zadań ustawowych danych jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej oraz organom właściwym realizującym zadania z zakresu świadczeń rodzinnych i pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Dzięki pozyskiwanym danym każdy z ww. wymienionych urzędów będzie mógł zweryfikować czy osoba zwracająca się o pomoc państwa nie korzysta już w innym miejscu Polski z takiej pomocy.

²⁷ W sporządzonym przez kontrolera NIK zestawieniu badanych wniosków, sprawa pod numerem 17.

²⁸ W sporządzonym przez kontrolera NIK zestawieniu badanych wniosków, sprawa pod numerem 7.

²⁹ W sporządzonym przez kontrolera NIK zestawieniu badanych wniosków, sprawy pod numerami: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 20, 22, 23.

przywołanego rozporządzenia³⁰. Wypłata przez MOPS środków pieniężnych z tego tytułu po 5 września 2022 r. ujmowana była zgodnie z nową klasyfikacją budżetową.
- w sprawach, w których odmówiono wypłaty, wydano decyzje administracyjne w terminie wynikającym z art. 35 § 3 kpa.

Do 5 września 2022 r. wypłatę środków jednorazowego świadczenia klasyfikowano w dziale 853 - „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej”, w rozdziale 85395 „Pozostała działalność”, po stronie wydatkowej w paragrafie 3110 „Świadczenia społeczne”.

Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora MOPS weryfikacja wnioskodawcy ubiegającego się o jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł dla obywatela Ukrainy obejmowała sprawdzenie: tożsamości osoby w CBB³¹, kwestię pobierania świadczeń od innych j.s.t, danych osobowych w rejestrze PESEL, daty wjazdu i daty końca uprawnień (rejestr Straży Granicznej).

Dyrektor MOPS wyjaśniła, że: *przepisy ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa nie wskazują, aby dokumentować dokonaną weryfikację decydującą o wypłacie świadczenia pieniężnego za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia oraz jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł dla obywatela Ukrainy. Brak jest też, w systemie „Sygnity” wydruku potwierdzenia dokonanego sprawdzenia danych.*

(akta kontroli str. 138-145, 222, 236, 244-245, 326-336)

Czas niezbędny na rozpatrzenie wniosków i wypłatę świadczeń pieniężnych z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy i jednorazowego świadczenia pieniężnego 300 zł przysługującego obywatelom Ukrainy, zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora MOPS, spowodowane były weryfikacją danych zawartych we wnioskach dotyczących obywateli Ukrainy, pozyskaniem środków finansowych na wypłaty tych świadczeń, oczekiwaniem na wprowadzenie środków finansowych na paragrafy budżetowe, brakiem uchwalonego budżetu Gminy Miejskiej Jarosław. Ponadto spowodowane to było dużą ilością spraw związanych z udzielaniem świadczeń dla uchodźców, terminów zapotrzebowań na środki finansowe oraz ich zapewnieniem w celu realizacji wypłat. Nie bez znaczenia była także konieczność terminowego wykonywania ustawowych zadań MOPS oraz zbyt skąpa obsada kadrowa.

Informacje o możliwości uzyskania świadczenia i warunkach wypłaty wraz z wzorami stosownych druków zostały umieszczone na stronie internetowej Urzędu Miasta Jarosławia³² i MOPS.

Z wyjaśnień Dyrektora MOPS wynikało, że o możliwości uzyskania świadczenia, warunkach wypłaty świadczeń „300 zł plus” i „40 zł” dla osób, które przyjęły pod swój dach takie osoby, informowano za pośrednictwem:

- pracowników MOPS, Urzędu, zatrudnionego tłumacza języka ukraińskiego;

³⁰ Dostosować w terminie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia rozporządzenia, tj. do 27 października 2022 r.

³¹ CBB –Centralna Baza Beneficjentów - to część systemu informatycznego o nazwie Centralny System Informatyczny Zabezpieczenia Społecznego (CSIZS), który powstał w ramach realizacji projektu „Emp@tia - Platforma komunikacyjna obszaru zabezpieczenia społecznego. System pozwala na udostępnianie niezbędnych do realizacji zadań ustawowych danych jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej oraz organom właściwym realizującym zadania z zakresu świadczeń rodzinnych i pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Dzięki pozyskiwanym danym każdy z ww. wymienionych urzędów będzie mógł zweryfikować czy osoba zwracająca się o pomoc państwa nie korzysta już w innym miejscu Polski z takiej pomocy. System przyczyni się do przyznawania pomocy w sposób bardziej racjonalny i kierowanie jej do osób, które naprawdę jej potrzebują, http://piu-st.mpips.gov.pl/csizs/-/asset_publisher/k13xeuExCAU/content/cbb-centralna-baza-beneficjentow-;jsessionid=21141b295fe2b2187e39d4e0728d.

³² Dalej Urząd.

- strony internetowej (MOPS, Urzędu);
- tablicy ogłoszeń (MOPS, Urzędu);
- ulotek informacyjnych.

(akta kontroli str. 138-145, 223-231, 319-320)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Spośród 40 losowo wybranych spraw dotyczących wypłaty świadczenia pieniężnego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy, procedowanych w MOPS w okresie kwiecień 2022 r. – kwiecień 2023 r. ustalono, że w 17 przypadkach (tj. 42,5 % analizowanych spraw) wnioski zostały rozpatrzone przez MOPS w okresie przekraczającym miesiąc, licząc od zarejestrowania wniosków w MOPS, czas ten wynosił od 35 dni do 70 dni.

Zgodnie z paragrafem 3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wysokości świadczenia wniosek jest rozpatrywany w terminie miesiąca od dnia jego złożenia w jednostce organizacyjnej gminy lub gminnej osobie prawnej.

Dyrektor MOPS w wyjaśnieniu podała, że: *Wskazane wnioski w zakresie świadczeń pieniężnych z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy nie zostały załatwione w ciągu miesiąca od zarejestrowania w MOPS z powodu:*

- *zmieniających się przepisów prawnych (zmiana ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa), zmieniającego się rozporządzenia- druki wniosków;*
- *konieczności pozyskania środków finansowych na wypłatę świadczenia;*
- *konieczności przekazania skanów pełnej dokumentacji do Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie, celem zwiększenia kwoty na zapewnienie zakwaterowanie i wyżywienie obywateli Ukrainy na prośbę wnioskodawcy i oczekiwanie na informację zwrotną;*
- *braku możliwości zastosowania przepisów kpa do wydłużenia prowadzenia weryfikacji/ postępowania;*
- *niezgodności po dokonanej weryfikacji wniosku w systemie „SYGNITY” czy „ŹRÓDŁO” - poprawa przez wnioskodawców (błędy w nazwisku, nr PESEL)- braku możliwości zastosowania przepisów kpa- wezwania (kontakt telefoniczny z wnioskodawcą);*
- *oczekiwania na wprowadzenie środków finansowych, na paragrafy budżetowe;*
- *braku uchwalonego budżetu Gminy Miejskiej Jarosław / styczeń 2023 r./;*
- *dużej liczby wniosków wraz z kartami złożonymi w jednym okresie czasowym (m. in. od: Fundacji Unitatem);*
- *konieczności weryfikacji w systemach informatycznych i miejscach pobytu/zamieszkania pod kontem wyżywienie i zakwaterowanie obywatela Ukrainy, a kumulacji zwiększonej liczby wniosków;*
- *podejmowania innych zadań - obligatoryjnych, związanych z zakresem swoich czynności;*
- *zbyt małej liczby pracowników do obsługi świadczeń dla obywateli Ukrainy.*

(akta kontroli str. 223-231, 237-245)

Wniosek

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o zapewnienie terminowego rozpatrywania wniosków dotyczących wypłaty świadczenia pieniężnego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 14 września 2023 r.

Kontroler
Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska
Główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/

/-/